

„Feladatunk: enyhíteni a könyvtárellátás gondjait...”

*Beszélgetés Maróti Istvánnéval, a Könyvtárellátó
új vezetőjével*

Drucker Tibor, a Könyvértékesítő és Könyvtárellátó Vállalat igazgatója január 1-jei hatállyal megbízta Maróti Istvánnét a könyvtárellátó főosztály vezetésével. Az új főosztályvezető 1962-től könyvtárosként dolgozott a „Csiliben”: a pesterzsébeti Vasas Művelődési Házban, 1968-ban a könyvtár vezetője lett. Kétszer nyerték el a kiváló könyvtár címet. 1974-től a XX. kerületi művelődési otthonok általános igazgatóhelyettese. Munka mellett végezte el a könyvtáros szakiskolát, majd az egyetem népművelő szakán szerzett diplomát. Többször részesült miniszteri kitüntetésben és megkapta a Munka Érdemrend ezüst fokozatát.

– Tizenhárom hónapos interregnum után újra van vezetője a Könyvért könyvtárellátó főosztálynak. Mi volt az oka annak, hogy ennyi ideig húzódott ennek a fontos posztnak a betöltése? Netán Ön gondolkodott sokáig?

– Valóban hosszú ideig maradt vezető nélkül a főosztály. Amikor az elmúlt esztendő végén a vállalat vezetői tárgyalásokat kezdeményeztek velem, viszonylag rövid idő alatt igent mondtam. Megtisztelőnek tekintettem a bizalmat és izgatott a feladat, hogy a könyvtárellátás gondjain munkatársaimmal együtt segíthetek. Természetesen nem számítok látványos sikerekre, de arra igen, hogy a magyar könyvtárügy megbecsülése a könyvtárellátás korszerűsödésével együtt növekszik majd. Többek között erre gondoltam, amikor a megbízatást átvettem.

– Annál szerencsésebb most az entrée-ja. Gondolunk itt a Könyvértéka, a Könyvtárosok Áruháza március 4-i megnyitására. A nagyon jól sikerült, szépen berendezett áruházért a könyvtárosok hálásak lesznek. Kérjük, hogy mutassa be!

– Szerencsének tekinthetem, hogy a Könyvtárosok Áruházát ideérkezésem után két hónappal adhattuk át. A tényekhez tartozik, hogy ez nem az én érdemem, hiszen az előkészítő munka kollégáim áldozatos együttműködésének köszönhető. Erre az áruházra egyébként – talán nem véletlenül – méltán vagyunk büszkék. Itt – úgy vélem – egy helyen megtalálható minden, amire egy könyvtárosnak, könyvtárnak szüksége lehet. A háromszintes áruház fogadó övezetében csaknem 100 ezer magyar nyelvű könyvet helyeztünk el. A galérián, a második szinten található az idegen nyelvű, tőkés importból származó művek és a nemzetiségi irodalom, valamint a könnyű- és komolyzenei hanglemezek és a műsoros videokazeták. Az alagsorban, az 500 négyzetméternyi alapterületű raktárban a könyvkészletet helyezhetjük el, szakrendben. Újdonság, hogy az áruházban kiállított könyvtári bútorok egyúttal megrendelhetők, megvásárolhatók.

A Könyvtárosok Áruházát nem csupán ke-

reszkedelmi egységként szeretnénk működtetni. Szándékunk, hogy a galérián otthonra találjon egy olyan irodalmi műhely, egy olyan klub, ahol a könyvtáros szakma érdeklődő képviselői rendszeresen megvitathatnák időszzerű problémáikat, tájékoztatást kaphatnának a könyvszakma elképzeléseiről, új kezdeményezéseiről.

– *Sokan, sokféle okból haragudtak a Könyvtárellátóra. Tudta ezt, amikor elvállalta vezetését?*

– Úgy gondolom, hogy itt nem haragról kell beszélni, a harag ugyanis soha nem old meg semmit. Az „érted haragszom, nem ellened” elv érvényesítésére azonban itt is szükség van. Miután tizenöt esztendeig dolgoztam könyvtárban, így nem ért váratlanul a sok megoldatlan kérdés. Tudomásul kell venni, hogy minden könyvtárosnak fáj a sok „karikázott” könyv (magyarán: amit a Könyvtárellátó készlet hiányában nem küld meg a rendelő könyvtárnak, s amelyet talán máshol sem tud beszerezni – *a szerk.*), a hosszú – érthetetlennek tűnő – szállítási idő. Napi munkájában érzi akadályoztatva magát, amikor egy-egy könyvújdonságot csak a megjelenést követő harmadik hónapban tud átadni érdeklődő olvasójának.

A vállalat rendkívül súlyos finanszírozási és készletgazdálkodási helyzete ellenére 1986-ban jelentősen javította – 1985-höz viszonyítva – a „karikázott” könyvtári rendelések arányát. Az 1986-os arány még mindig magas (8,4 százalék), biztató azonban, hogy a különféle intézkedések éreztetik hatásukat. Ennek következménye, hogy 1986-ban a második félévben 4,3 százalékra esett vissza ez a mutató. Szeretnénk, ha ezt a munkát a könyvtárosok méltányolnák, még akkor is, ha változatlanul igen sok a „karikázás”. A problémakör végleges megoldásához az MM Kiadói Főigazgatósága, a Pénzügyminisztérium, az Anyag és Árhivatal, valamint az érdekelt bankok összehangolt és felsőszintű intézkedésére van szükség.

Feladat van bőven. Meg kell szüntetni a készletmérés „kultúraellenes” gyakorlatát, rendezni a készletgazdálkodás és a standard könyvek súlyos gondjait, a vállalat finanszírozási helyzetét, mindenekeelőtt pedig a vállalat elképesztően rossz jövedelmezőségi viszonyait. Ezek az intézkedések multhatatlanul szükségesek ahhoz, hogy a standard könyvekből állandóan legyen választék, javuljon a készletgazdálkodás és a rendeléseket teljeskörűen tudjuk kielégíteni. A jövedelmezőség javításá-

ra azért van szükség, hogy a vállalat be tudja fejezni korszerűsítési programját, a számítógépes rendszer kiépítését, a nyomdaüzem további korszerűsítését, a szállítási idő meggyorsítása érdekében.

– *Bizik abban, hogy sikeresebben vezetheti a „céget”, mint nem éppen tehetségtelen elődei? Mire alapozza bizalmát? Ön okosabb, a körülmények jobbak, netán valami titkos tartaléka van?*

– Azt mondják: egy szakma önmagát becsüli meg, ha megbecsüli nagy személyiségeit. Az elődeim által elért nem csekély eredményekre támaszkodva terveztem meg egyéni munkaprogramomat ideérkezésem első pillanatától kezdve. Bizalmamat arra alapozom, hogy számomra az értelmes munka életcél, a hivatás iránti elkötelezettséget jelent. Előző munkahelyemen 25 esztendeig dolgoztam, megbirkózva kisebb-nagyobb gondokkal, bajokkal, reménykedve abban, hogy ami számomra fontos, azt kollégáim is szent feladatuknak tekintik. Tehát elsősorban nem egyéni sikerekre számítok, hanem a csapatmunka következetesen megvalósítható eredményeire.

Az új vezető tipikus hibája, hogy sokszor beleesik az ígéretgő szerepkör csapdájába. Felöltlenség volna meggondolatlanul gyors eredményeket, alapvető változtatásokat ígérni. A gondok megoldásához nem ígéretekre van szükség, hanem egyértelmű szavakra, az őszinte munkakapcsolat állandósítására.

– *Sikerült-e már megismerkednie új munkahelyével? Milyenek találja a helyzetet? Milyenek a munkatársakat?*

– Az ismerkedésre nem sok időm jutott. Kollégáim bizalommal fogadtak és segítőkészek.

– *Mit gondol, mit várnak Öntől elsősorban a könyvtárak, könyvtárosok? Van-e valamiféle algoritmus? Mi lesz az első lépés? Azt beszélik Önről, hogy tele van ötletekkel.*

Az elsők azok a feladatok, amelyeket vállalati erőből kell megoldanunk. Ezek után újra kell fogalmazni azokat az igényeket, amelyek megoldása nem csupán rajtunk múlik, de nem tűnnek halasztást. Ma ötletek, vállalkozói kedv nélkül nem lehet dolgozni, ehhez vezetői biztatásra, támogatásra van szükség. Ennek szerencsére birtokában vagyok, ezért optimista lehetek. Számomra csak az szokatlan és érthetetlen, hogy a könyvterjesztő vállalatok között milyen egészségtelen a munkakapcsolat. A könyvkiadók, a nyomdák és a könyvkereskedelem időnként úgy dolgozik, mintha számuk-

ra az együttműködés ismeretlen fogalom lenne. A vállalat jelentős intézkedéseket tett, hogy a könyvtár prioritását biztosíthassa és ennek érvényét is szerezzen.

– *Mit szól ahhoz, hogy a most, (március 18-án) leadott Új Könyvek kézírata csak hónapok múltán fog megjelenni, és eljutni a rendelő könyvtárakba? Jó ez? Lehet ez ellen valamit tenni? Hogyan áll a gyarapítással szorosan összefüggő számítógépesítés?*

– A könyvtárosokat nem érdeklik az olyan részletkérdések, mint hogy meddig készül az *Új Könyvek* kézírata, miért lassú a nyomda stb. Jelenleg egy kissé az egymásra mutogatás a jellemző, mindenki a másikban látja a hibát. Az imprimatúra-rendelet pontosan meghatározza a feladatokat (azaz, hogy a hivatásos könyvkiadók kötelesek minden egyes kiadványukból imprimatúra-példányt eljuttatni a Könyvtártudományi és Módszertani Központba, hogy ennek segítségével az OSZK bibliográfiai osztálya ideiglenes bibliográfiai leírást, az *Új Könyvek* szerkesztősége pedig recenziót készíthessen az adott könyvről, annak tényleges megjelenése előtt – a szerk.), ennek érvényesítése viszont még nem érzékelhető. Kérjük tehát a Művelődési Minisztériumot, hogy az imprimatúra-rendeletnek végrehajtása érdekében tegyen hathatós intézkedéseket. A nagy összegű számítógépes beruházás hiábavalónak bizonyul, ha nem tudunk ennek a rendeletnek érvényt szerezni a kiadóknál. Miután ez szinte reménytelen vállalkozás, ja-

vasoljuk a Művelődési Minisztériumnak, kötelezze a nyomdákat arra, hogy juttassák el a művek műszaki példányait a Könyvtártudományi és Módszertani Központhoz.

– *Könyvtáros összefüveteleken gyakorta elhangzik: az „igazi” az lenne, ha nemcsak az Új Könyvek recenzióját láthatnák a beszerzésről döntők, hanem magát a könyvet is. Mint vélekedik erről? A Könyvértéka nem lenne alkalmas erre? A kiadóktól kapott első példányokat mondjuk egy hónapig forgathatnák a könyvtárosok. Jelenleg ez még jóval megelőzné az Új Könyvek és a rendelőlapp megjelenését. A Könyvértéka lehetőségei az eddigieknél nagyobb vonzerőt gyakorolhatnának a tudományos és szakkönyvtárakra is. Van erre valamilyen terv?*

– A *Könyvértéka* megnyitása talán egy apró lépés lehet a megoldáshoz. A nyomdák által szállított könyvüjdonságok itt már másnap megtalálhatók, fellapozhatók, a katalóguscédulák később megvásárolhatók. Ez természetesen csak az informáltságon segít, az igazi megoldás az üjdonság időben történő könyvtári szállítása lesz. Hogy ez megoldható és nem illuzórikus, az idei könyvhéten szeretnénk bizonyítani. Az áprilisban megjelent tájékoztató füzetből kiválaszthatók az igényelt könyvheti művek, a szállítást pedig a bolti terjesztéssel párhuzamosan kívánjuk megoldani. A cél az, hogy rövid időn belül az év további ötvenegy hetén ez mindig így legyen. (Sajnos itt ellenvéleményt kell bejelentenünk. Az *Új Könyvek* 10. számában nem szerepeltetett könyvekről készült füzet „recenziói” nemigen jogosítanak fel reménykedésre – a szerk.)

– *Újra meg újra felvetődik, hogy a nem hivatásos kiadóknál megjelent könyvek a Könyvtár-ellátónál megrendelhetők legyenek. A mostani jegyzék erre nem alkalmas, mert csak a kiadótól lehet egy adott művet megrendelni. Esetleg ezek a művek is megtekinthetők lehetnének a Könyvértékában?*

– A *Könyvértékában* a nem hivatásos kiadóknál megjelent könyvek is megvásárolhatók, illetve megrendelhetők. Az *Új Könyvek* című tájékoztató a korábbiakban is hírt adott ezekről a művekről. 1986-ban például 94 intézménynél, kiadói társuláznál vagy szerzői magánkiadásban megjelent 507 művet ismeretett. Az *Új Könyvek*, 31. számában, 2753 kiadványról adott tájékoztatást. Úgy vélem, ez nem rossz arány. Meg kell említenem azt is, hogy a *Válogatás a könyvesbolti forgalomba nem kerülő kiadványokból* című tájékoztatónkban 1508 művet ajánlottunk az olvasóknak.

– *Tud-e arról, hol tartanak azok a tárgyalások, javaslatok, amelyek elsősorban a kis könyvtárak anyagi támogatását szolgálják? Magyarul a kiadói támogatások egy részét átcsoportosítanák a könyvtárakhoz, s így kerülne el a kis könyvtárak gyarapításának vesztes csökkenését.*

– Az MSZMP Agitációs és Propaganda Bizottsága a közeli jövőben tárgyalni fogja a magyar könyvtárügy helyzetét, a továbbfejlesztés lehetőségeit. Már a téma napirendre tűzése is azt jelenti, hogy az illetékes fórumok, a kulturális kormányzat, a felelős vezetők is érzik, hogy a jelenlegi helyzet nem tartható, a magyar kultúra, a magyar könyvtárügy csak hathatós intézkedések révén őrizheti meg a művelődéspolitikai szempontból fontos pozícióját.

– *Miként ismerkedett meg a könyvtárosokkal, véleményükkel, könyvtárellátási gondjaikkal? Miként kíván közelebb kerülni hozzájuk? Milyen lépéseket várna el Ön a könyvtáraktól? Mi az, amiben rajtuk a sor?*

– Negyedév alatt nem lehet a könyvtári hálozatok gondjaival alaposan megismerkedni.

De azért nem élünk teljesen légüres térben. A Könyvtárellátó könyvtárkapcsolatok osztálya valóban intenzív kapcsolatokat tart a könyvtárosokkal, a könyvtári élettel. Közvetve tehát nekem magamnak is sok az információm. De nemcsak közvetve. Az alatt a pár hónap alatt, mióta itt dolgozom – nem túlzás – több száz könyvtárossal volt módom találkozni, beszélgetni. Ők jöttek hozzám, problémáikkal, gondjaikkal. De én is igyekeztem, és folyamatosan törekszem részt venni, „ott lenni” minden könyvtári eseményen. Legutóbb, a napokban Gárdonyiban találkozhattam a nemzetiségi könyvtárosokkal. Szeretném, ha a Könyvtárellátó egyes intézkedéseivel érzékeltetné: számít a könyvtárosokra, hisz együttműködési szándékok érvényesítése nélkül ezek az intézkedések valóra sem válthatók. Ennek a szándéknak maradéktalan megvalósításához a könyvtárosoktól még egy kis türelmet, további támogatást és toleranciát kér a főosztály valamennyi munkatársa.

Bereczky László–Vajda Kornél

Morgolódások – lexikonok fölött

Miközben a *Pótlások a lexikonokhoz* című összeállítást készítettem, bizony gyakran kellett kézbe vennem e nélkülözhetetlen kézikönyvek legkülönbözőbb darabjait. Morgolódásaim elsődleges tárgya természetesen a lexikonok hiányos volta. Nevezetesen olyan címszavak hiányoznak, melyeknek ott volna a helyük. Persze, mindenki hibázhat, így e kiadványok szerkesztői is, vagyis a hiányok szót sem érdemelnének. Ám terjedőben van egy lexikontípus, mely fenyegető ragályt terjeszt: felelőtlenséget, pontosabban a felelősségvállalás elhárítását a szerkesztők részéről. Ennek első darabja a *Székely András* szerkesztette *Ki kicsoda a magyar zeneéletben?* (Zeneműkiadó, 1979) című kötet volt. *Alapelvek* című fejezetének első oldalán a szerkesztő leszögezi, hogy „Általában és elv szerint: esetleg hiányzó vagy téves adatoknak nem jártunk utána...” Néhány sorral alább pedig azt közli a kötet használójával, hogy „Hasonlóképpen alapelvnek tartottuk, hogy *általában* nem sürgettük, ismételtük meg kérdőívünk visszaküldésére vonat-

kozó kérésünket. Rendkívül sajnáljuk, hogy túlzott szerénység (másoknál talán túlzott büszkeség), feledékenység vagy nemtörődöm-ség miatt kötetünk nem tükrözi zeneéletünk teljességét, de a személyiség tiszteletben tartását e teljességre törekvésünknel fontosabbnak tartottuk.”

Ha e szavak leglényegét nézzük, akkor a szerkesztő kijelenti, hogy rossz lexikont készített (hiányzó, illetve téves adatokkal, tudatosan lemondva a teljességről), és ezért elhárítja magáról a felelősséget.

Azért Székely András tett annyi kivételt, hogy az „olvasók várható érdeklődésére tekintettel” a nem válaszolók közül is a kötetbe iktatták *Bächer Mihály*, *Ferencsik János*, *Fischer Annie*, *Mihály András*, *Nádasdy Kálmán*, *Perényi Miklós*, *Szokolay Sándor* és *Tallian Tibor* adatait (!). Személy szerint örülök, hogy a szerkesztő föltételezte: az olvasóközön-ség egy zenei könyvtárosét (Tallian Tibor) hiányolni fogja, ám szerintem még jobban hiányolja máig is az alábbi énekesek adatait: *Fa-*